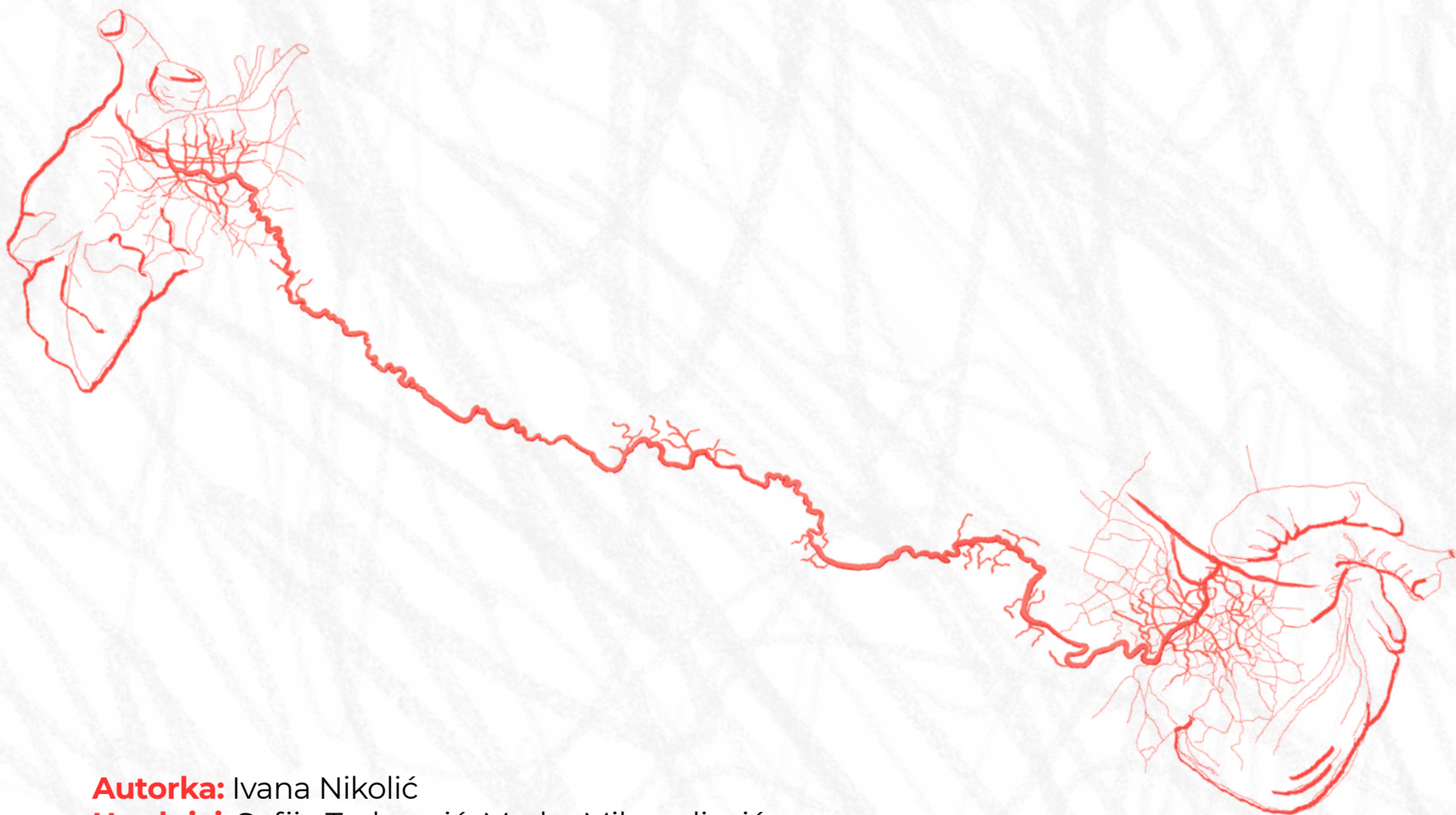

DOSIJE

HRVATSKA :

KOORDINACIJA MRŽNJE

Kršenje ljudskih prava građana/ki Hrvatske i propagiranje mržnje tokom političke krize u Srbiji **(decembar 2024 – mart 2025)**

Autorka: Ivana Nikolić

Urednici: Sofija Todorović, Marko Milosavljević

*Inicijativa mladih za ljudska prava
Mart 2025.*

Ova publikacija nastala je u okviru projekta “The Future is Ours: Enhancing Peace Culture by Combating Hatred and Promoting Prevention Practices”, koji finansira Nemačka savezna agencija za spoljne poslove.

Stavovi izneti u ovom izveštaju ne odražavaju nužno stavove donatora.

UVOD

Bilateralni odnosi između Savezne Republike Jugoslavije/Srbije i Crne Gore, kasnije Srbije i Hrvatske zaživeli su u prvoj deceniji XXI veka, nakon demokratskih promena u obe zemlje. Period s kraja 1980-ih i početka 1990-ih obeležilo je raspirivanje nacionalne i verske mržnje u odnosima nekadašnjih jugoslovenskih republika, da bi kulminacija neprijateljstava bio oružani sukob u Hrvatskoj koji je odneo najmanje 20 000 žrtava.

Do osetnog napretka dolazi nakon što su se obe države jasno opredelile za evrointegracije i počele usklađivati svoju politiku i zakonodavstvo sa Evropskom unijom (EU). U prvim godinama dvehiljaditih uspostavlja se saradnja u raznim oblastima, jača i ekonomska razmena dve zemlje, a sve ovo biva praćeno i međusobnim zvaničnim posetama na najvišem nivou, kao i [izvinjenjima](#) visokih državnih zvaničnika obe strane zbog masovnih ratnih zločina počinjenih tokom devedesetih godina.

Hrvatska je postala članica EU 1. jula 2013. godine, dok je Srbija status kandidata za članstvo dobila 1. marta 2012. godine. Dve godine kasnije, Srbija je započela pregovore o pristupanju EU, a do sada je u tom procesu otvoreno 20, a privremeno zatvoreno dva od ukupno 35 pregovaračkih poglavlja. Najveći izazovi Srbije na putu ka EU ostaju vladavina prava i neusklađenost sa zajedničkom spoljnom politikom EU.

Paralelno sa jačanjem saradnje u brojnim poljima, posetama i izvinjenjima, često dolazi do zatezanja odnosa i oštre retorike i iz Beograda i iz Zagreba. Kamen spoticanja do danas ostaju brojna nerešena ili otvorena pitanja iz devedesetih godina, poput nestalih lica, masovnih grobnica, položaja hrvatske manjine u Srbiji, povratka izbeglica u Hrvatsku i regulisanja njihovog statusa, procesuiranja ratnih zločina i sl. Uz to, gotovo nijedna godišnjica velikih ratnih događaja nije prošla bez [međusobnih optužbi i zapaljive retorike](#) najviših državnih zvaničnika obe zemlje. To su najčešće godišnjice operacija „Bljesak“ i „Oluja“, kao i godišnjica pada Vukovara - datum kada jedna strana slavi pobjedu, a druga poraz. Verbalni sukobi na relaciji Beograd - Zagreb u najvećem broju slučajeva baziraju se upravo na nerešenim pitanjima iz prošlosti i neretko su praćeni međusobnim slanjem protestnih nota i proterivanjem diplomata.

U poslednjih nekoliko godina česta su i zadržavanja hrvatskih, odnosno srpskih državljana na hrvatskim, odnosno srpskim graničnim prelazima, najčešće zbog takozvanog verbalnog delikta. Tako je [pevačica Severina Vučković](#) u leto 2024. zadržana na ulasku u Srbiju, a prilikom zadržavanja policijski službenici su je ispitivali o Srebrenici, „Oluji“ i o tome zašto je podržala demonstracije protiv iskopavanja litijuma. Nekoliko dana ranije, [Nemanja Berić](#), advokat iz Beograda, uhapšen je u Hrvatskoj na graničnom prelazu Bajakovo i sproveden sudiji za prekršaje u Šibenik, koji ga je osudio na 15 dana zatvora. Prema pisanju medija iz obe zemlje, razlog su pesme koje je Berić pevao tokom vožnje u Hrvatsku, a potom snimke objavljuvao na svom Fejsbuk profilu, kao i objave na istoj mreži u kojima veliča vođe četničkog pokreta. Zabrane nisu zaobišle ni najviše državne zvaničnike: u aprilu 2024. hrvatske vlasti su zabranile ministru bez portfelja u Vladi Srbije Đorđu Milićeviću ulazak u Spomen područje Jasenovac, nakon čega je usledila još jedna [protestna nota Hrvatskoj](#). Slično se dogodilo dve godine ranije, u julu 2022, kada je predsedniku Srbije Aleksandru Vučiću bilo zabranjeno da dođe [u privatnu posetu Jasenovcu i Pakracu](#).

U cilju rešavanja otvorenih pitanja i unapređenja bilateralnih odnosa, dve države pre nekoliko godina ustanovile su nacionalne koordinate za otvorena pitanja. Samo nekoliko nedelja pre kampanje optuživanja i targetiranja državljana/ki Hrvatske od strane najviših državnih zvaničnika i njima bliskih medija u Srbiji, koordinatori za otvorena pitanja Srbije i Hrvatske postigli su saglasnost o intenziviranju rada na bilateralnim odnosima [na sastanku u Zagrebu](#). Zatim su, za manje od dva meseca nakon oktobarskog sastanka koordinatora za otvorena pitanja, hrvatski državljan/ke ponovo postali najveći neprijatelj vlasti u Beogradu.

Dosije pred vama detaljno objašnjava genezu još jedne antihrvatske političke propagande u režiji najviših zvaničnika Republike Srbije i tabloida pod njihovom kontrolom, navodeći konkretne primere napada, glavne narative i medijske spinove, kao i zapaljive i diskriminatorne izjave državnih zvaničnika i drugih političkih aktera. Glavnu ulogu u promovisanju i širenju govora mržnje imali su mediji naklonjeni vladajućoj stranci: sve događaje koji su ovde navedeni prorežimski mediji u Srbiji interpretiraju na način kojim se produbljuje društvena polarizacija unutar zemlje i regiona.

Osim toga, ovakvim izveštavanjem prekršeni su gotovo svi profesionalni i etički principi sadržani u Kodeksu novinara i novinarki Srbije, pogotovo oni koji se odnose na istinitost izveštavanja, odgovornost novinara/novinarki, poštovanje dostojanstva, kao i poštovanje i zaštitu privatnosti. Savetu Regulatornog tela za elektronske medije (REM) mandat je istekao 4. novembra 2024. godine, te on nije reagovao na izveštavanje elektronskih medija.

Ovakvim tretmanom stranih državljana/ka u Srbiji, uključujući i državljane Srbije sa dvojnim državljanstvom, grubo su prekršeni Ustav, Krivični zakonik, Zakon o zabrani diskriminacije, Zakon o policiji, Zakon o zaštiti podataka o ličnosti, Zakon o javnom informisanju i Zakon o strancima, a povređena su njihova prava na rad, privatnost, slobodu i bezbednost, slobodu izražavanja.

Dosije Inicijative mladih za ljudska prava (Inicijativa) sadrži i preporuke koje su namenjene institucijama Republike Srbije, uključujući Ministarstvo unutrašnjih poslova (MUP), Vrhovno javno tužilaštvo, Poverenika za zaštitu ravnopravnosti, Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, Zaštitnika građana, Regulatorno telo za elektronske medije (REM), Vladu Srbije, Predsednika Republike Srbije, predsednicu Narodne skupštine Republike Srbije, kao i medijima. Sprovedenjem ovih preporuka stekao bi se minimum garancija da se slična kršenja ljudskih prava državljana Hrvatske kao i građana Srbije sa državljanstvom Hrvatske u budućnosti neće ponoviti.

KONTEKST

Pad nadstrešnice na glavnoj železničkoj stanici u Novom Sadu 1. novembra 2024, kada je smrtno nastradalo petnaestoro ljudi, doveo je do masovnih protesta širom Srbije. Proteste - koje mnogi smatraju najmasovnijima ne samo u novijoj istoriji Srbije, već i u Evropi od 1968. - povelili su studenti/kinje državnih univerziteta i visokih škola, a prve blokade fakulteta počele su već krajem novembra. Studenti su 26. decembra objavili četiri zahteva: objavljivanje kompletne dokumentacije o rekonstrukciji Železničke stanice u Novom Sadu; odbacivanje optužbi protiv uhapšenih i privedenih na protestima; podnošenje krivične prijave protiv lica koja su fizički napala studente i profesore i momentalnu potvrdu njihovog identiteta; i povećanje izdvajanja sredstava za državne fakultete za 20 odsto.

U nameri da diskredituju studente/kinje u najširoj javnosti i da delegitimizuju njihovu borbu, vlast i tabloidi u Srbiji započinju orkestriranu kampanju protiv studenata/kinja, ali i protiv svih koji ih na bilo koji način podržavaju. Tako počinje i sistematsko targetiranje i maltretiranje građana/ki hrvatske nacionalnosti koji u Srbiju dolaze iz bilo kog razloga za vreme trajanja blokada, kao i građana Srbije sa dvojnim državljanstvom, srpskim i hrvatskim. Narativ o tome da su protesti i blokade u Srbiji instruisani od strane države Hrvatske i njenih bezbednosnih službi postepeno su gradili najviši državni zvaničnici, uključujući predsednika Republike, predsednika Vlade (i u tehničkoj Vladi) i predsednicu Narodne skupštine, kao i njima bliski mediji. Prva koja hrvatske građane/ke u poseti Srbiji dovodi u direktnu vezu sa protestima i blokadama jeste predsednica Narodne skupštine Srbije Ana Brnabić 11. decembra, a urednici tabloida vešto „prepoznaju” temu. Narednih mesec i po dana ne prestaje targetiranje hrvatskih državljana/ki koji borave u Srbiji, kao i ni studenata univerziteta u Srbiji koji imaju dvojno državljanstvo. Medijski spin dostiže vrhunac u drugoj polovini januara, kada je nekoliko stranih državljana/ki, uključujući i pet građanki Hrvatske, proterano iz Srbije sa zabranom ulaska u zemlju u narednih godinu dana.

Ovaj događaj doveo je do tenzija na relaciji Beograd - Zagreb, ali i do reakcija međunarodne zajednice. Evropska komisija se tim povodom oglasila 23. januara 2025, izrazivši zabrinutost zbog privođenja i deportacije „miroljubivih aktivista civilnog društva iz zemalja članica EU i regiona Zapadnog Balkana jer predstavljaju bezbednosni rizik". Politička kriza u Srbiji bila je tema i [plenarne sednice](#) Evropskog parlamenta (EP) u Strazburu 11. februara. Obraćajući se europarlamentarcima, komesarka EU za proširenje Marta Kos govorila je, između ostalog, o studentskim protestima i izrazila zabrinutost zbog postupanja države prema organizacijama civilnog društva i aktivistima koji su proterani iz Srbije.

„Neprihvatljivo je objavljivanje ličnih podataka demonstranata, to treba da istraže nadležni organi. Takođe, na putu ka EU nema mesta za širenje dezinformacija i za neprijateljsku retoriku protiv EU i njenih građana i evropskih predstavnika."

Poslednja u nizu reakcija dolazi u nacrtu izveštaja EP o Srbiji, koji je pripremio izvestilac EP za Srbiju i poslanik iz redova socijaldemokrata (S&D), Tonino Picula. [Televizija N1 je imala uvid](#) u ovaj dokument o kome je izvestila 14. februara 2025. godine. U nacrtu izveštaja osuđuju se nasilni napadi na mirne demonstrante, izražava zabrinutost što su neki od demonstranata uhapšeni i što su protiv njih pokrenuti pravni postupci i pozivaju diplomatske misije EU i zemalja članica da nastave da prate dešavanja u vezi sa protestima. Osim toga, osuđuju se i „neosnovane optužbe srpskih vlasti" da su zemlje članice EU bile uključene u organizovanje studentskih protesta s ciljem izazivanja „obojene revolucije“, kao i „nezakonita hapšenja i proterivanja građana EU i javno objavljivanje ličnih podataka građana EU od strane osuđenih ratnih zločinaca".

SADRŽAJ

Blokadna kuharica 11. 12. 2024.

„Mozaik se sklopio”

Agenti SOA

29. 12. 2024.

„Rade protiv Vučića i otimaju državu”

Studenti sa dvojnim državljanstvom

„Roleks blizanci”

25. 12. 2024.

Informativna radikalna služba

16. 1. 2025. „Otkrivanje špijuna”

21. 1. 2025. **ERSTE Akademija**
„Hrvatska ne miruje”

Preporuke

BLOKADNA KUHARICA

„Mozaik se sklopio”

Kada je zagrebački Centar za anarhističke studije 2009. godine izdao priručnik-vodič za studentsku blokadu pod imenom „Blokadna kuharica”, verovatno niko nije mogao ni pomisliti da će jednog decembra 15 godina kasnije predsednica Narodne skupštine Srbije Ana Brnabić i predsednik Aleksandar Vučić koristiti upravo tu knjižicu kako bi se obračunali sa studentima u Srbiji. **„Blokadna kuharica”** nema jednog već grupu autora, čija se imena nigde ne pominju uz obrazloženje da „kao što su akcije bile kolektivne, tako je i priručnik anonimno i kolektivno delo”. Ovaj priručnik detaljno opisuje kako je funkcionisao Filozofski fakultet u Zagrebu tokom studentske blokade u proleće 2009. godine, kada je bio pod kontrolom studenata 35 dana. Međutim, prema rečima novinara Dejana Kožula, **pre „kuharice” bila je „kuvarica”**, odnosno još jedan vodič koji opisuje tromesečne studentske proteste u Beogradu 2006. Reč je o knjizi grupe autora „Borba za znanje – studentski protesti 2006”, u kojoj postoji i „Kratki vodič za studentsko samoorganizovanje”.

„Blokadna kuharica prethodno je bila blokadna kuvarica, ali to ne zvuči tako ubedljivo i opasno kao teza da sve dolazi iz Hrvatske”, piše Kožul.

Narativ o mešanju zvanične Hrvatske i njenih građana/ki u studentske proteste i blokade u Srbiji počinje krajem prošle godine **obraćanjem** Ane Brnabić novinarima, a onda i jednom objavom na društvenoj mreži Iks (X). Brnabić je 11. decembra 2024. godine novinarima rekla da su aktuelne studentske blokade „iz nekog razloga” proistekle iz „Blokadne kuharice” iz Hrvatske:

„Ta Blokadna kuharica kao plenum ne postoji na našim fakultetima. Ne znam sa kim da razgovaramo, jer nemamo studentski parlament, nego taj plenum koji je definisan Blokadnom kuharicom.”

Dan kasnije, Brnabić je ponovo govorila o „Blokadnoj kuharici“, ovoga puta [na mreži Iks](#):

„Nisam čitala Blokadnu kuharicu pa ne znam šta nalaže kao sledeći korak kad vam neko ispuni zahteve? Da se, uz pomoć medijske "potpore" pretvarate da se dan kada su vam ispunjeni zahtevi nije desio, da samo isporučite nove zahteve, ili da kažete onom ko vam je zahteve ispunio - nismo to od Vas tražili, ergo, baš me briga za zahteve? U svakom slučaju, batalite Blokadnu kuharicu, taj koji vam je dao ništa dobro ne misli Srbiji!“

Na ovaj način zvanično počinje višenedeljna sistematska kampanja dezinformacija i kleveta zvaničnika Srbije i pro-vladinih medija usmerena protiv hrvatskih državljana/ki, uključujući i građane Srbije koji imaju hrvatsko državljanstvo. Dve nedelje kasnije, Brnabić je ove optužbe prenela na viši nivo, pa je tako u izjavi za [TV Pink](#) 26. decembra rekla da je Hrvatska umešana u studentske proteste u Srbiji, kao i da su blokade univerziteta organizovane po uputstvima iz „Blokadne kuharice“ i obrazložila:

„Otuda plenum, kod nas plenumi ne postoje na fakultetu, to je recept iz Blokadne kuharice. Imate plenum, pa onda imate radne grupe i sekcije, redare, programske sekcije, funkcionisanje fakulteta za vreme studentske kontrole, direktna demokratija... i tako dalje. Sve ono što mi čujemo u poslednjih nekoliko nedelja, sve je to iz Blokadne kuharice“.

Ona je povezala blokade univerziteta u Srbiji i sa predsedničkim izborima u Hrvatskoj, rekavši da se „mozaik sklopio“ i da je strateški interes Hrvatske da Aleksandar Vučić ne bude na čelu Srbije, što je istovremeno i konsenzus hrvatskih predsedničkih kandidata. Prema njenim rečima, strateški interes podrazumeva logističku, obaveštajnu i finansijsku podršku:

„Jasno je da su i hrvatske obaveštajne službe iza mnogih stvari koje se dešavaju ne samo u ovom trenutku i koje su se dešavale tokom prethodnih deset godina, a pre svega od 2017. kad je Vučić postao predsednik.“

Uz to, Brnabić je izjavila i da video materijal Bezbednosno-informativne agencije Republike Srbije potvrđuje da hrvatske obavestajne službe „lobiraju i pod svoj uticaj stavljaju određene opozicione prvake i ljude iz nevladinog sektora, i kako neki od njih svesno neki nesvesno rade u interesu Hrvatske da se ruši Vučić”.

U istom obraćanju, Brnabić je rekla da je reč o obojenoj revoluciji, puču i pokušaju državnog udara.

AGENTI SOA

„Rade protiv Vučića i otimaju državu”

Samo tri dana kasnije, 29. decembra, Informer započinje seriju tekstova i emisija o hrvatskim studentima u Beogradu, koje naziva „maskirani pripadnici SOA [hrvatska Sigurnosno-obaveštajna agencija]”, odnosno „grupa hrvatskih obaveštajaca presvučena u grupu hrvatskih studenata”. Novinari Informera iz sata u sat objavljivali su fotografije zagrebačkih studenata tokom njihove posete Beogradu, tvrdeći da su tu da bi srušili Vučića, a ovaj narativ preuzeli su i drugi tabloidi, u prvom redu Alo. O tome je uživo u programu TV Informer govorio glavni i odgovorni urednik ovog tabloida Dragan J. Vučićević:

„Grupa lažnih studenata, možda su po indeksu studenti, ali, dakle, grupa hrvatskih obaveštajaca presvučena u grupu hrvatskih studenata, turista, došla je zajedno sa ukrajinskim ekstremistima u Beograd i ovde rade na rušenju Vučića i otimanju države zajedno sa studentima koji blokiraju određene univerzitete. U Beogradu trenutno boravi student iz Zagreba koji se zove Oleksej Čomakov i on je sa neutvrđenim brojem, sada imamo osmoro identifikovanih, boravi u Beogradu.”

Reč je, naime, o studentima iz zagrebačkog Kluba studenata elektrotehnike (KSET), koji godinama saraduje sa beogradskim Klubom studenata tehnike (KST). Studenti ovih klubova duži niz godina međusobno se posećuju, pa tako studenti KST-a obično dolaze u Zagreb svakog novembra, a studenti KSET-a u Beograd svakog decembra. Međutim, ovaj decembar bio je specifičan po tome što su se zagrebački studenti po dolasku u Beograd našli pod lupom srpskih tabloida, političara pa i predsednika Srbije Aleksandra Vučića.

Vučićević je imao informacije i o tome gde je parkiran autobus koji je dovezao studente, koja mesta su posetili u Beogradu, i pitao se kako je moguće da su Kuću cveća posetile „sve najgore ustaše.”

„Da li ste čuli nekada za neke turiste koji odlaze na ETF [Elektrotehnički fakultet Univerziteta u Beogradu]?! Još odlaze uveče i u vreme blokada. To je dakle M. J., što je tamo tražio? Šta traže hrvatski i ukrajinski ekstremisti na ETF-u sinoć, noćas, a kada im priđu novinari prave se da ne znaju o čemu se radi”, govorio je Vučićević.

Uveče istog dana na TV Informer emitovana je emisija [Otvoreni studio - Hrvatski udar na Srbiju](#), u kojoj je, između ostalih, gostovao i Vojislav Šešelj, osuđeni ratni zločinac i lider Srpske radikalne stranke. Šešelj je u emisiju doneo spisak imena putnika autobusa kojim su zagrebački studenti doputovali u Srbiju, koji je prikazan i gledaocima, a neka imena putnika su i pročitana.

„Očigledno je da su oni u špijunskoj akciji, da su obilazili Elektrotehnički fakultet, a mnogim studentima nije dozvoljen ulazak na taj fakultet. Ali hrvatskim špijunima jeste, oni su dobrodošli”, rekao je Šešelj.

Ni tu, međutim, nije bio kraj napadima na hrvatske studente. [Gostujući na TV Pink](#), Vučić je - takođe 29. decembra 2024. godine - pomenuo i hrvatske studente, nazvavši ih „članovima nevladinih organizacija” koji pomažu hrvatskim obaveštajnim službama i podržavaju proteste. „Ništa strašno, osim što to govori o uplivu hrvatske obaveštajne agencije“, rekao je Aleksandar Vučić i dodao da je „sve to podržano od strane drugih agencija, kako iz SAD, tako i iz drugih evropskih zemalja”. Predsednik Republike naveo je tom prilikom da „ovde nije reč o kojekakvim naivnim studentima, studentićićima, to su već ljudi koji su činili krivična dela u Republici Srbiji“.

Zagrebački studenti odmah su o svemu obavestili Ministarstvo vanjskih i evropskih poslova Republike Hrvatske i ambasadu Republike Hrvatske u Srbiji, nakon čega su fotografisani ispred hrvatske ambasade u ulici Kneza Miloša, a te fotografije objavljene su u Informeru. Svoj poslednji dan u Beogradu zagrebački studenti proveli su u hostelu gledajući kako se na TV Informer i TV Pink - gde je bio i predsednik Srbije - šire laži i dezinformacije o njihovom boravku u Beogradu.

Studenti su put Hrvatske pošli 30. decembra, ali ni njihov povratak kući nije prošao bez iznenađenja. Na srpskoj strani granice u autobus su ušli carinski službenik i osoba u civilu i predali im paket sa porukom napisanom ćirilicom. U paketu se nalazilo pedesetak flašica rakije s nalepnicama sa srpskom zastavom.

„Dragi ‘studenti’, hvala vam što ste posetili našu zemlju, nadamo se da vam je prijao boravak, kao i da ćete ubrzo ponovo doći. U Srbiju ste uvek dobrodošli! P.S. Pozdravite kolege iz SOA“, pisalo je u poruci.

Informer je objavio i snimke nastale na graničnom prelazu toga dana, na kojima nepoznata lica u prostoriji koja pripada Upravi granične policije Republike Srbije ilegalno snimaju vozača autobusa koji je vozio studente iz Beograda u Zagreb. Primetno je da vozač u tom trenutku ne zna da ga snimaju. Na snimku se čuje muški glas koji mu govori da prenese pozdrave studentima i poruči im da su uvek dobrodošli, i da im ponese **„jedan mali znak pažnje [...] nešto reprezentativno“**, pokazujući na kutiju sa rakijom. Nepoznato lice takođe govori vozaču da kaže studentima da prenesu pozdrave SOA. Na drugom snimku se vidi vozač kako se sa kutijom približava autobusu.

Po povratku u Hrvatsku, studenti su izdali saopštenje i objasnili u kakvoj su se situaciji našli prilikom posete Srbiji, osvrnuvši se na to da je Informer izneo u javnost imena, prezimena, starost i prebivalište osmoro od 48 putnika, predstavivši ih kao agente SOA.

„Imena i prezimena naših članova nismo pružili niti jednoj službi u Republici Srbiji, osim na graničnom prijelazu, tako da nam nije poznato kako su do svih podataka o našim članovima novinari došli i kako su ih prepoznali uživo, odnosno pratili njihova kretanja. Dodatno su im pridjeljivali epitete koje ne želimo ponavljati jer su neistiniti, uvredljivi i neugodni“, navodi se u saopštenju studenata KSET-a.

„Razočarani smo neodgovornim ponašanjem novinara koji na ovakav način pokušavaju uplašiti naše članove i okriviti ih za pomaganje u prosvjedima koje organiziraju studenti Republike Srbije ili za pokušaje rušenja Vlade Republike Srbije. Teško je opisati osjećaj jeze i neugode naših članova kada su usred stranog grada saznali da su postali javna meta i glavna tema medija zbog turističkog obilaska i posjete kolega. Također smo razočarani i osobama koje su neovlaštene snimke iz hostela u kojima su naši članovi odsjedali tijekom iste noći objavili na svojim društvenim mrežama i time dodatno ugrozili njihovu sigurnost.”

Ubrzo potom, [hrvatski premijer Andrej Plenković](#) odbacio je optužbe predsjednika Srbije Aleksandra Vučića da su hrvatski studenti u saradnji sa hrvatskom obavještajnom službom došli u Beograd kako bi pomogli blokadama i rušenju Vučića.

Vučić je studente iz Hrvatske pominjao i 31. decembra 2024. godine [u izjavi za medije](#) prilikom obilaska radova na bolnici Tiršova 2, rekavši da bi u vreme kada je on studirao studenti iz Hrvatske bili najureni iz zemlje:

„Sad ih dočekuju, sve je lepo i normalno, pomažu ih i obučavaju. Mi smo ih domaćinski ispratili, nismo ih hapsili kao što oni naše hapse zbog objavljivanja na Fejsbuku.“

Novi talas napada na hrvatske državljane/ke dogodio se 27. februara 2025, uoči velikog studentskog protesta koji je najavljen za 1. mart u Nišu. Informer u tekstu navodi: [Hrvatski 'studenti' krenuli na protest u Niš?! SOA opet šalje svoj agenturni podmladak!?!](#) Tekst počinje optužbom da hrvatska služba „opasno rovari po Srbiji” pošto šalje svoje agente na veliki studentski protest u Niš 1. marta. Informer tvrdnje potkrepljuje fotografijama autobusa i putnog lista, a tekst završava podsećanjem da su hrvatski studenti „provaljeni” krajem decembra prošle godine, kada su iz zemlje ispraćeni uz „prigodan poklon”.

STUDENTI SA DVOJNIM DRŽAVLJANSTVOM

„Roleks blizanci”

Student Fakulteta organizacionih nauka Univerziteta u Beogradu Lazar Stojaković prvi put je dospeo u žižu javnosti 25. decembra 2024, kada je na svom Instagram nalogu objavio da su ga pripadnici Bezbednosno-informativne agencije (BIA) zvali na [informativni razgovor](#), kao i da su zvali njegove roditelje i zahtevali da ga dovedu. Razgovor je odložen, ali su ubrzo krenuli napadi tabloida i medija bliskih režimu. Tako su se oni - nakon napada na Hrvate iz Hrvatske - okrenuli ka studentima koji imaju dvojno državljanstvo. [Večernje novosti](#) su početkom januara 2025. godine navodno „ekskluzivno” objavile da su vođe blokada na Fakultetu organizacionih nauka u Beogradu braća blizanci koji su državljani Hrvatske, a kao dokaz ponudili fotografije njihovih hrvatskih pasoša. Institucije i dalje nisu obavestile javnost o tome kako su pasoši braće Stojaković dospeli u ruke tabloida, iako je jasno da je na ovaj način prekršen Zakon o zaštiti podataka o ličnosti. [Prema rečima](#) advokata Rodoljuba Šabića, bivšeg poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, u ovom slučaju postoji osnovana sumnja da je izvršeno krivično delo neovlašćene obrade podataka.

Osim zakona, Večernje novosti i drugi tabloidi koji su preneli fotografije pasoša prekršili su odredbe Kodeksa novinara i novinarki Srbije, u kojem stoji da su novinari dužni da poštuju privatnost ljudi o kojima pišu, kao i da je objavljivanje privatnih podataka, zapisa i fotografija moguće samo uz prethodnu saglasnost osobe na koju se oni odnose ili njenih zastupnika. [Reagovao je](#) Poverenik za zaštitu informacija od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti Milan Marinović, rekavši da će institucija koju vodi preduzeti mere i pokušati da dođe do podataka o tome ko je medijima poslao fotografije pasoša.

Osim fotografije pasoša, mediji su objavili i prijavu skupa na Trgu Slavija u Beogradu koji je održan 22. decembra 2024, gde se kao organizator navodi Lazar Stojaković. Taj dokument su, kao i pasoše, medijima dostavili [BIA ili MUP](#), tvrdio je Ahmed Delimeđac, advokat braće Stojaković.

Za [Večernje novosti](#), ali i druge tabloide, sve ovo je samo „**još jedna u nizu potvrda snažnog hrvatskog upliva u pokušaje destabilizacije Srbije**”.

Tabloidi u vestima o braći sa Fakulteta organizacionih nauka [podsećaju i na hrvatske studente](#) „tesno povezane i instruisane od strane hrvatske tajne službe Sigurnosno-obaveštajne agencije (SOA)” u cilju „podstrekivanja tenzija i eskalacije prilika na blokiranim fakultetima”.

Braću Lazara i Luku Stojaković tabloidi nazivaju „hrvatski fašisti” i „Roleks blizanci”, i tvrde da se oni zalažu za zabranu prava glasa Srbima iz Republike Srpske na izborima u Srbiji. Tabloidi su puni govora mržnje prema braći Stojaković, pa ih tako [narodni poslanik vladajuće Srpske napredne stranke Nebojša Bakarec](#) naziva „vernim saradnicima službi” Hrvatske koji traže trun u tuđem oku, a ne vide balvan u svom:

„Obnevideli od mržnje prema srpskom narodu i Srbima van Srbije, pokazuju da su antisrbi - etnički Srbi koji mrze Srbe. U suštini, takvi mrze i sebe. To su naučili od svojih mentora, antisrba, Đilasa i Marinike, koji su više puta predlagali da se Srbima iz Republike Srpske zabrani da glasaju u Srbiji. Sav taj antisrpski nakot, ima razne bolesne, fašističke ideje, poput one iz istih krugova, da se starijima od 65 zabrani da glasaju. Čist nacizam.”

INFORMATIVNA RADIKALSKA SLUŽBA

„Otkrivanje špijuna”

Osuđeni ratni zločinac i lider Srpske radikalne stranke Vojislav Šešelj zapanjio je javnost kada je 16. januara 2025. u emisiji uživo na [TV Informer](#) objavio lične podatke i fotografije pasoša nekoliko hrvatskih državljana/ki. Šešelj je u emisiji govorio o strancima „koji su došli u Beograd kako bi uništili Srbiju, kao što su to pre par meseci pokušali Hrvati i Ukrajinci”.

„Moja informativna radikalna služba ima zadatak da pribavlja informacije koje su potrebne nama za naš rad, ali i da informacije o našem radu širi u javnost. Posedujemo informacije o velikom broju špijuna - hrvatskih, britanskih, raznih zapadnjačkih... Pribavili smo informacije o njihovom boravku u Beogradu i pribavili smo kopije iz njihovih pasoša. Ništa ne radimo napamet”, rekao je tada Šešelj, istovremeno pokazujući fotografije pasoša i ličnih karata nekoliko stranih državljana/ki, optužujući ih za „**razne antisrpske stavove**” i navodeći da za sve njih zna gde su smešteni ili su bili smešteni dok su boravili u Beogradu.

Jedna od hrvatskih državljanke čiji su lični podaci izneti na TV Informer je i Doroteja Strelec, aktivistkinja Inicijative mladih za ljudska prava u Hrvatskoj. U izjavi za [NI](#), Strelec je objasnila da je u Beogradu boravila poslovno, da se osećala sigurno, te da je za Šešeljevo targetiranje čula tek po povratku u Zagreb, kada su je prijatelji obavestili da se na Iksu šire postovi sa fotografijom njene lične karte. Ubrzo je dobila i link od emisije na TV Informer.

„Prvo sam mislila da su objave na mreži Iks fotošopirane, ali kada sam na svoje oči videla osuđenog ratnog zločinca kako izgovara moje ime, prezime i datum rođenja te me označava kao tajnu agentkinju, sledio je talas različitih emocija koje me i sad obuzmu. Od prvobitnog šoka, obuzeo me bes, zatim osećaj nemoći i ranjivosti, strah i želja za pravdom, te prevencijom ponavljanja ovog scenarija bilo kome drugome ko će u narednom periodu putovati u i iz Srbije. Gadi mi se da moje ime preko svojih usta uopšte izgovara jedan haški osuđenik, kojem je ovo još i najmanji zločin uz sve što je radio”, rekla je Strelec.

Na Šešeljevo objavljivanje ličnih podataka reagovala su Inicijative mladih za ljudska prava iz Srbije i Hrvatske [zajedničkim saopštenjem](#). Inicijative mladih oštro su osudile prakse zastrašivanja hrvatskih građana/ki u Srbiji, i pozvale nadležne institucije obe zemlje da zaštite prava građana i osiguraju njihovu bezbednost. Hrvatska Agencija za zaštitu osobnih podataka (AZOP) uputila je zahtev Povereniku za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti Republike Srbije „za pokretanje žurnog nadzornog postupka zbog nezakonite javne objave osobnih podataka hrvatskih državljana u srbijanskom mediju”. Iz kancelarije Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti naveli su da je [pokrenut postupak nadzora](#) u skladu sa zakonskim ovlašćenjima.

ERSTE AKADEMIJA

„Hrvatska ne miruje”

Najozbiljniji i najmasovniji slučaj kršenja ljudskih prava stranih državljana/ki, većinom građana/ki Hrvatske u kontekstu difamacije studentskih protesta u Srbiji dogodio se 21. januara 2025. godine u Beogradu, kada je policija u civilu, bez jasnog predstavljanja, [odvela na ispitivanje](#) 13 učesnika/ca Akademije za nevladine organizacije u organizaciji Erste fondacije. U pitanju su građani/ke Hrvatske, Severne Makedonije, Albanije, Austrije, Slovenije, Rumunije, Slovačke, Moldavije i Češke. Nakon ispitivanja u policijskoj stanici, koje je uključivalo pitanja poput koju su školu završili, za koja udruženja rade, ko ih finansira, o čemu je bila radionica i šta su na njoj konkretno radili, uručeno im je rešenje MUP-a kojim su označeni kao „[neprihvatljiv bezbednosni rizik za Republiku Srbiju](#)”. Otkazan im je boravak u Srbiji uz izricanje zabrane ulaska u zemlju u periodu od godinu dana.

Među privedenima bilo je i pet hrvatskih državljanke. Jedna od njih, istoričarka umetnosti Ana Kovačić iz Zagreba, rekla je [za Jutarnji list](#) da su ih muškarci u civilu sačekali u holu hotela 21. januara uveče u 23.30, predstavili se kao policajci za strance i na trenutak pokazali isprave.

„Ništa nam nije bilo jasno, uzeli su nam dokumenta i naredili da sačekamo u holu”, rekla je Kovačić i dodala da su nju i dve kolegince nešto kasnije odveli dve ulice dalje i smestili u neobeleženi automobil.

„Ne znamo ko su, ne odgovaraju ni na jedno pitanje, ne znamo kuda idemo. Ne znam šta bih radila da sam bila sama.”

Kovačić je ispričala da je na red za ispitivanje došla oko 4 sata ujutru, ali da na kraju nije bila ispitana jer se policajcima završila smena:

„Gurnuli su nam neki dokument na ćirilici i tražili da potpišemo. Rekla sam da jako slabo čitam ćirilicu i molila ih da nam to prevedu. Uradili su to delimično, pročitali nam nekoliko rečenica i rekli da u tom dokumentu piše da ugrožavamo bezbednost Republike Srbije, da treba da napustimo zemlju u roku od 24 sata i da nam je zabranjen ulazak u Srbiju godinu dana.”

Dva dana kasnije, 23. januara, Hrvatska je uputila protestnu notu Srbiji, zatraživši obrazloženje za proterivanje pet državljanke iz Beograda. Ubrzo je i Ministarstvo spoljnih poslova Hrvatske „*zbog odnosa i postupanja prema hrvatskim građanima u Srbiji*” pozvalo svoje državljane da odgode sva putovanja u Srbiju koja nisu neophodna.

Ministar spoljnih i evropskih poslova Hrvatske Gordan Grlić Radman novinarima u Davosu rekao je da će o svemu obavestiti delegaciju Evropske unije u Beogradu, Evropsku komisiju i Savet EU kojim predsedava Poljska, kao i da će prikupiti „*sve slučajeve maltretiranja hrvatskih državljana*”.

Ministarstvo spoljnih poslova Republike Srbije, koje je notu Ministarstva spoljnih poslova Republike Hrvatske nazvalo neprimerenom, u svom saopštenju objasnilo je da su hrvatske državljanke „tretirane u skladu sa zakonskim procedurama i uobičajenom međunarodnom praksom”, dodavši da građani Srbije, pa i predsednik Vučić, u Hrvatskoj imaju „još gori tretman”.

Ukupno 374 organizacije civilnog društva iz 27 zemalja Evrope potpisale su zajedničko saopštenje u kome se traži odgovornost od institucija Republike Srbije, kao i reakcija Evropske unije. Evropska unija reagovala je saopštenjem u kome je osudila proterivanje aktivista, poručivši da „*civilno društvo igra vitalnu ulogu u razvoju zdravog i demokratskog društva*” i da sve mere preduzete u interesu nacionalne bezbednosti treba da budu sprovedene u skladu sa zakonima Srbije i evropskim i međunarodnim standardima ljudskih prava.

Ovo je bio drugi incident u odnosima Beograda i Zagreba u manje od tri nedelje. Ambasadorica Srbije u Hrvatskoj Jelena Milić napustila je 6. januara tradicionalni Božićni prijem Srpskog narodnog vijeća (SNV) u Zagrebu u znak protesta zbog pisma dobitnika godišnje nagrade „Svetozar Pribićević” za unapređenje hrvatsko-srpskih odnosa. Nagradu su dobili Jasminka Petrović i Raša Andrić, koji nisu bili u prilici da lično preuzmu nagradu, te su poslali pismo u kome se, između ostalog, pruža podrška studentima u Srbiji. Milić je rekla da je protest napustila zbog izostanka reakcije predstavnika SNV na navode iz pisma, te da je reagovala „*kao i svaki drugi ambasador na flagrantnu uvredu moje države.*”

PREPORUKE

- Zvaničnici Republike Srbije moraju prestati sa neosnovanim napadima na strane državljane/ke koji borave ili su boravili u Republici Srbiji, kao i sa optužbama da su oni pripadnici stranih bezbednosnih službi čiji je cilj rušenje predsednika Aleksandra Vučića.
- Državne institucije, u prvom redu Ministarstvo unutrašnjih poslova, ne smeju zloupotrebljavati Zakon o policiji i Zakon o strancima, čime se ugrožava bezbednost stranih državljana/ki koji borave u Srbiji.
- Ministarstvo unutrašnjih poslova i Vrhovno javno tužilaštvo, kroz disciplinsko i krivično sankcionisanje, moraju bez odlaganja utvrditi na koji način su pojedinci i mediji došli do ličnih dokumenata stranih državljana/ki koji su boravili/borave u Srbiji, procesuiraju odgovorne i o svemu obaveste javnost.
- U cilju dobrosusedskih odnosa, ali i preuzimanja odgovornosti za izgovorenu reč, Predsednik Republike Srbije, Predsednik nove Vlade i/ili predsednik Vlade u tehničkom mandatu, kao i Predsednica Narodne skupštine treba da javno priznaju da targetirani i optuživani strani državljani, kao i državljani Srbije koji imaju dvojno državljanstvo, nisu špijuni i da im upute javno izvinjenje.
- Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, kao i Zaštitnik građana treba da u najkraćem mogućem roku obaveste javnost o tome da li su i šta preduzeli iz domena njihove nadležnosti povodom kršenja ljudskih prava, posebno Zakona o zabrani diskriminacije i Zakona o zaštiti podataka o ličnosti.
- Mediji moraju poštovati Kodeks novinara i novinarki Srbije, kao i da se uzdrže od objavljivanja neproverenih informacija i zaštićenih podataka o ličnosti, te propagiranja i širenja govora mržnje i diskriminacije. REM takođe mora sprovesti postupke protiv medija koji su širili govor mržnje i kršili prava kako građana/ki Srbije, tako i stranih državljana/ki, u ovom slučaju većinom građana/ki Republike Hrvatske.